

KRONIK TIL FYENS STIFTSTIDENDE

debat@fyens.dk

Bjarne Larsen er konsulent og udviklingsøkonom.

Regeringens nedsatte Afrika kommission kommer med sin rapport i maj 2009. Den vil bl.a. handle om, hvorledes der skabes flere jobs til unge arbejdsløse afrikanere, der uden arbejde kan se frem til et liv i armod. Et alternativ for disse mennesker er at tage rejsen henover det afrikanske kontinent og i små både krydse Middelhavet for at forsøge at komme til det forjættede Europa. Det er ikke en holdbar løsning. Hverken for disse unge mennesker, der rykkes op med rode fra de kulturer de er født og opvokset i. Eller for de europæiske lande, der ufrivilligt bliver modtagere af økonomiske flygtninge.

Det kan forventes, at den danske udviklingsbistand fremover vil fokusere mere på udviklingen af forretningslivet på det afrikanske kontinent som en følge af anbefalingerne i kommissionens afsluttende rapport. Det burde imidlertid også være naturligt, at publiceringen af kommissionens rapport blev anvendt til en bredere diskussion af, hvorledes der kan gives bedre bistand.

Størrelsen af bistanden blev kraftigt formindsket i 2002, men har i de sidste par år fået et lille nyk opad. Da bistandens størrelse bliver sat til en procentdel (0,82 i Danmark) af Brutto National Indkomsten, er der risiko for, at udviklingsbistanden vil falde i absolutte tal pga. den økonomiske krise. Derfor er det vigtigt at diskutere, hvordan man får mest muligt udvikling for det beløb folkettinget tildeler til dette formål.

Den overordnede målsætning for bistanden er fattigdomsbekæmpelse i modtagerlandene. Det er den måde hvorpå formålsparagraffen i lov om internationalt udviklingssamarbejde fra 1971 normalt tolkes.

Hvis man på gaden spurgte fru Jensen om omkostningerne til modtagelse af flygtninge i Danmark er en del af den danske udviklingsbistand til de fattigste lande i verden, vil hun sandsynligvis svare nej. Siden 2001 er der bevilliget 4,6 mia. kr. til dette formål under ulandsrammen. Spurgte man dernæst om de 0,9 mia. kr., som siden 2004 under naboskabsprogrammet er tildelt programmer og projekter i randstaterne til EU (Ukraine, Rusland, Serbien osv.) er ulandsbistand, ville hun nok også svare nej. Spurgte man derefter, om hun synes det er i orden at give gældslettelse til en række fattige udviklingslande, ville svaret formentlig være ja. Men ved eftergivelse af gammel

eksportkredit gæld til udviklingslande bliver omkostningen herved bogført som udviklingsbistand. Beløbet bliver dernæst overført til det danske finansministerium. Resultatet i praksis er, at beløbet bliver flyttet fra den ene danske lomme til den anden. Disse eksportkreditter blev ofte givet til mindre vellykkede projekter, som danske eksportører tilskyndede til. Gældslettelsen alene til Nigeria koster fra 2006 og en række år fremover udviklingsbistandsbudgettet 1,8 mia. kr. Og de fattige i andre lande betaler nu af på disse i form af modtagelse af mindre bistand.

Denne glidebane, hvor der finansieres aktiviteter under ulandsrammen der med rimelighed ikke burde være der, er helt i overensstemmelse med de internationalt vedtagne regler i OECDs udviklings bistands komite. Spørgsmålet er derfor, om ikke Danmark burde være foregangsland for at få ændret reglerne, således at den bistand der gives, virkelig kommer de fattigste i udviklingslandene til gode? Eller om man ikke bør gøre som i Norge, hvor der bliver givet separate bevillinger til gældseftergivelse således at udlandsrammen ikke belastes heraf. Separate bevillinger til flygtningemodtagelse og naboskabsprogrammet ville også øge fattigdomsbekæmpelsen i de fattigste udviklingslande.

Når der nu skal tænkes nyt omkring nedbringelsen af ungdomsarbejdsløshed på det afrikanske kontinent er det ikke tilstrækkeligt kun at se på ulandsbistanden. På verdensplan er ulandsbistand ikke den største tilførsel af finansielle ressourcer til udviklingslandene. Det er direkte private investeringer samt remitter, dvs. private overførsler fra folk i de industrialiserede lande til slægtninge i udviklingslandene. På det afrikanske kontinent udgør ulandsbistanden dog stadig den største andel af finansielle overførsler. Kan der udtænkes nye måder hvorpå bistanden kan komplementere de to andre store ressource tilførsler, vil effekten af bistanden kunne øges yderligere. Det kunne bl.a. være metoder til i højere grad at anvende remitter til langsigtede investeringer i stedet for til nutidigt forbrug.

Den største del af befolkningerne i de afrikanske lande bor på landet og lever af subsistens landbrug samt salg af lidt afgrøder på det lokale marked for at skaffe sig kontanter til daglige fornødenheder. Produktiviteten i landbrugsproduktionen er de fleste steder lav, der er ofte natur skabte katastrofer og stigende fødevarerpriser er en udfordring for de som ikke kan producere nok fødevarer selv, inklusive for de store befolkningsgrupper i byerne. En forøgelse af landbrugsproduktionen gennem øget produktivitet samt inddragelse af nye landområder til afgrøde og animalsk produktion er derfor helt afgørende for at fattigdommen kan bekæmpes effektivt. Kun at se på de senere forarbejdnings led i fødevarer industrien er utilstrækkeligt – uden mere og bedre råvare input fra landbruget til industrien sker der ikke en vedvarende afhjælpning af fattigdommen, hverken på landet eller i byerne. Og så vil presset på de europæiske grænser ikke mindskes.

Hvad kan dansk bilateral bistand bidrage med her ? Der er tydeligvis et behov for at øge støtten til udvikling af det primære landbrug i de afrikanske samarbejdslande. Som et led i lukningen af bistanden til tre afrikanske lande i 2002 forsvandt også tre landbrugssektor programmer. Det burde, med fødevarekrisen in mente og det fornyede fokus på udvikling af forretningslivet være oplagt at forøge samarbejdet med en række afrikanske lande om at forbedre den primære landbrugsproduktion. Landbruget udgør trods alt den største andel af den private sektor i udviklingslandene på det afrikanske kontinent. Og Danmark har en lang række ting at byde på, som de afrikanske lande sætter stor pris på. Inklusive teknologi, viden og organisationsformer.

Skal vi effektivt være med til at forbedre levevilkårene for de brede befolkningsgrupper i Afrika kræves der nytænkning og nye prioriteter. Højt prioriteret må nødvendigvis være en øget landbrugsproduktion for at mindske sult samt interne (og eksterne) flygtninge strømme. Finansieringen heraf kunne bl.a. komme ved at øge effektiviteten af midlerne afsat under finansloven ved at fjerne ”ikke fattigdomsbekæmpende” aktiviteter fra ulandsbudgettet. Forhåbentlig vil Afrika kommissionens rapport også afføde et væsentligt større fokus på øget landbrugsproduktion. Ellers vil unge afrikanere fortsætte med at forsøge at tage turen hen over Middelhavet til det forjættede Europa.